

AKTIEBOLAGET STADSPOSTEN
(STOCKHOLMS STADSPOST)
ETT ANSENLIGT LOKALPOSTFÖRETAG
FÖR 80 ÅR SEDAN

av Karl-Erik Stenberg

En garanti för att Postverket ej skulle behöva befara konkurrens då det gällde den lokala brevbäringen utgjorde ännu i början av 1880-talet det, i förhållande till riksportot, låga lokalportot. Men så blev en portohöjning aktuell — generalpoststyrelsen önskade t. o. m. portot höjt ända till 10 öre (= riksportot) — och då dröjde det inte länge förrän man på privat håll i Stockholm såg en chans till lukrativ privatpoströrelse. Visserligen sänkte Postverket lokalportot åter år 1885 (till 5 öre), men detta skulle dock betyda föga. Tanken på ett enskilt lokalpostföretag hade redan hunnit taga form.

Aktiebolaget Stadsposten (Stockholms Stadspost), som snart såg dagens ljus, nöjde sig med ett porto av endast 4 öre för slutna brev och konkurrensen kunde börja. Att K. Maj:t beviljat Aktiebolaget Stadsposten koncession (hösten 1887) skulle dock snart bli en riksdagsfråga av betydande mått. Till denna ber jag att få återkomma något längre fram i artikeln.

Jag vill dock redan nu inledningsvis relatera ett litet utdrag ur ett anförande statsrådet Lovén höll i andra kammaren i mitten av mars månad 1888 — detta för att läsaren skall få en »talande» bild av de förhållanden, som då rådde. I anledning av dechargefrågan yttrade statsrådet bl. a. »... Jag skall be att få i minnet återkalla förhandlingarne vid 1882 års riksdag. K. Maj:t hade föreslagit lokalportots sättande till 6

Initiativtagaren till Stockholms Stadspost, Anders Jeurling.

öre, hvaremot generalpoststyrelsen påyrkat 10 öres porto. Flera talare förenade sig om generalpoststyrelsens yrkande, hvarför dåvarande finansministern uppträdde och yttrade bl. a. att anledningen, varför regeringen icke ansett sig böra sätta portot högre än till 6 öre, var den, att Postverket icke ägde något monopol på brefbefordran inom städerna och att det höga portot alltså skulle föranleda konkurrens från enskilda . . . »

Idén till Aktiebolaget Stadsposten — eller Stockholms Stadspost, som den allmänt kallades — var Anders Jeurlings, och det var också han som skulle föra företaget i hamn. Under en vistelse i Köpenhamn sommaren 1887 studerade han noggrant hur den privata poströrelsen i Köpenhamn, Kjøbenhavns Bypost, fungerade. Han blev entusiastisk och beställde omgående en första upplaga frimärken och brevkort. Då leveransen från tryckerifirman Ferslew & Co i Köpenhamn anlände till Stockholm — det rörde sig om en första upplaga om 10.000 serier — befanns märkena »feltryckta». I stället för svenskt »ö» i öre hade man försett märkena med danskt »ø», något som gjorde att märkena (och brevkorten som även var feltryckta) refuserades, och nya, rättade märken rekvirerades.

***Stockholms stadspost** är en nyhet, med hvilken allmänheten torde få göra bekantskap redan i midten af november eller början af december.

Stadsposten, till hvilken idén är hemtad från utlandet, har till syfte att inom hufvudstaden dels befordra bref och andra postförsändelser mot billigare porto än postverkets (nu är t. ex. portot för ett brefkort, befördradt inom Stockholm, lika högt, som om brefkortet sändes från Stockholm till Haparanda), dels att distribuera tidningar och tidskrifter (som bekant mottages vid Stockholms postkontor icke prenumeration eller besörjes hembärning af inom hufvudstaden utkommande periodiska skrifter), och dels att till allmänhetens bekvämlighet inrätta åtskilliga andra i utlandet använda sätt för bref- och paketbefordran inom Stockholm. Centralt belägen lokal för hufvudkontoret är redan hyrd och vackra frimärken äro under tryckning i utlandet.

I förra veckans senare konselj erhöles k. m. s. sanktion å *aktiebolaget Stadsposten*, hvar till förslag till bolagsordning inlemnats af redaktörerna A. Jeurling, Stockholm, och O. Jeurling, Visby, samt grossh. C. A. Söderlund, Stockholm. Bolagets ändamål uppgifves der vara att »inom hufvudstaden och möjligen någon annan af rikets städer ombesörja distribution af tidningar och tidskrifter samt befordra lättare försändelser af alla slag». Aktiekapitalet skall utgöra minst 25,000 kr. och högst 100,000 kronor.

Stadsposten kommer att förestås af hr C. Kellgren från Vesterås.

Den 14 oktober innehöll Aftonbladet ett första meddelande om det nygrundade privatpostföretaget.

Då Stockholms Stadspost sedan de nya, riktiga märkena anlönt, något försenat inledde sin verksamhet den 6 december 1887, kunde inte ens initiativtagaren ana, att framgången skulle bli så stor som den redan från början blev. Och ändå var Anders Jeurling redaktionssekreterare vid Aftonbladet och visste förvisso en hel del om pressens betydelse i sammanhanget. Många redaktionella »blänkare» och annonser gav företaget god reklam.

Stadsposten

börjar sin verksamhet **Tisdagen den 6 December**, från hvilken dag försändelser, **inlemnade å hufvudkontoret** eller nedlagda i **brevlådorna**, mottagas till befordran. **Första tömningen** af då uppsatta brevlådor eger rum nämnde dag kl 7,30 f. m. — **Märk alltid noga, att Stadspostens brevlådor äro gula.**

Stadspostens portosatser äro pr försändelse:	
För breff intill 125 gram (nära $\frac{1}{3}$ skålp.)	4 öre.
• breffkort	4 öre.
• korsband och öppna breff innehållande trycksaker, såsom cir- kulär, annonskort (adresskort), kallelsebref, bjudningskort, tidnin- gar o. s. v. intill 300 gram	3 öre.
• större partier korsband (efter öfverenskommelse å hufvud- kontoret)	2 öre.
• mycket stora partier korsband utan adress (efter öfverenskommelse i hufvudkontoret)	1 öre.
• paket: 10 öre för högst 1, 20 öre för högst 3 samt 30 öre för högst 5 kilogram.	

Paket mottagas tillvidare endast å **Stadspostens hufvudkontor.**

Erläggas **expressavgift**, som för hvarje försändelse utgör **15 öre** (utom belöpande porto), utsändes sådan **expressförsändelse** (vare sig breff, breffkort, korsband eller paket) med särskildt bud genast sedan densamma inkommit till hufvudkontoret.

Närmare underrättelse i **Stadspostens taxa**, som utkommer om ett par dagar.

Bref från allmänheten till **Stadsposten** äro fria från avgift och kunna jemväl sådana nedläggas i **Stadspostens brevlådor.** **Märk alltid noga, att**

Stadspostens brevlådor äro gula.

Frimärken å valörerna 1, 2, 3, 4, 5 och 10 öre samt breffkort å 4 öre finnas till salu — 5 procents rabatt lemnas å hufvudkontoret vid köp för minst 5 kronor — i tidningskontor, cigarr- och speceribodar m. fl. samt å

Stadspostens Hufvudkontor,

Klara Vestra Kyrkogata 3 A (ingång från Karduansmakaregatan) snedt emot Centralpostkontoret — Öppet kl. 8 f. m. — 9 e. m.

Allm. telef 55 84. Bell-telef 1248.

(G. 25399X1) (7340)

Den 5 december 1887 ingick i Aftonbladet denna förstasidesannons. Och följande dag började Stockholms Stadspost sin verksamhet.

Så stor var framgången redan från början för Stockholms Stadspost, att den första upplagan märken tog slut långt förr än man anat. Detta fick till följd att de refuserade märkena med danskt »ø» redan den första månaden måste tagas till nåder, liksom även de feltryckta brevkorten, då nya riktiga märken och breffkort ej i hast gick att få fram. Hos Ferslew i Köpenhamn gjorde man dock allt för att Stockholms Stadspost snabbt skulle få de nya upplagor som behövdes. Man hade synbarligen så bråttom, att gummeringen ej genomgående blev som den borde. I varje fall annonserade Aktiebolaget Stadsposten i början av år 1888 att dåligt gummerade märken fick utbytas — en förnuftig service.

De tre första paragraferna ur »Poststadga för Stockholms Stadspost», (sidorna 3 och 4).

Om det afslutande af brefkort att medtagaren skall erhålla äfven ett brefkort till svar, erligger icke annan afgift, än den, som erfordras till de båda kortens inköp.

Ur Poststadga för Stockholms Stadspost, hvilken å Hufvudkontoret utdelas afgiftsfritt, meddelas följande:

§ 3. Stadsposten befordrar äfven annat *brefkort*, än sådant, hvarå frimärke finnes intryckt, och kunna sådana enskilda brefkort, om de i större parti på en gång inlemnas, befordras mot lägre afgift efter öfverenskommelse.

Önskar afsändare af brefkort att mottagaren skall erhålla äfven ett brefkort till svar, erläggas icke annan afgift, än den, som erfordras till dubbelbrefkortets inköp.

§ 5. Öfver pakets aflemnande till Stadsposten eller dess kommissionär erhåller afsändaren qvitto, numreradt genom Stadspostens försorg, hvidan paketets ordentliga fortskaffande kontrolleras af Stadsposten.

Ar paketförsändelse läst, får nyckeln icke åtfölja densamma.

§ 8. Har adressat breffåda, nedlägges försändelsen deri, men saknas breffåda och adressaten icke är tillstädes, enligt den på försändelsen angifna adressen, må densamma aflemnas till någon, som är i adressatens hem eller i hans tjänst, eller till husvärd eller portvakt i huset eller till adressatens i huset varande hyresgäst, dock endast såvida afsändaren icke å försändelsen tydliggen föreskrifvit, att den icke må aflemnas till någon annan än adressaten själf eller dennes befullmäktigade ombud. Sådan föreskrift kan i korthet uttryckas med ordet »Sjelf», som skrives efter adressatens namn.

Paket aflemnas till mottagaren endast mot qvitto. Qvitto skall bestyrkas af vittne, som känner mottagaren, derest han är för budbäraren obekant. Äfven vittnes adress skall å qvittot fullständigt tecknas.

§ 9. Önskar afsändare erhålla adressatens qvitto, erlågge han för hvarje försändelse en särskild afgift af 10 öre. För att erhålla detta qvitto, skall afsändaren återlemlna Stadspostens vid försändelsens mottagande gifna qvitto.

§ 10. Förkommer försändelse innan den hunnit blifva aflemnad till mottagaren, enligt § 8 i dessa stadgar, lemnar Stadsposten följande ersättning till afsändaren:

För paket eller annan försändelse, öfver hvars inlemnande till Stadsposten afsändaren erhållit qvitto, betalar Stadsposten en ersättning af:

antingen 2 kronor för hvarje kilogram af paketets vikt, bestämd så, att bräkdelen af kilogram räknas för helt kilogram, eller ock, — emot särskild afgift —, det belopp, som afsändaren själf bestämt genom att å paketet teckna ersättningsbeloppets storlek; och är ifrågavarande afgift 3 öre för hvarje tiotal kr. eller bräkdelen af tiotal.

Ersättning för paket erhåller afsändaren endast mot återlemnande af Stadspostens qvitto. För förkommen annan försändelse, öfver hvilken afsändaren icke erhållit något qvitto, betalas:

2 kronor, dock endast då bevisligen kan styrkas, att Stadsposten erhållit försändelsen samt att denna icke blifvit aflemnad enligt § 8 i dessa stadgar.

Vill afsändaren själf bestämma ersättningsbeloppet, skall han med både bokstäfver och siffror, utan ändring eller radering, teckna beloppet å paketet. Om afsändaren bestämt ersättningen, må paketet icke aflemnas till någon annan än adressaten själf eller dennes befullmäktigade ombud.

§ 12. Stadspostens frimärken få användas vid erläggande af alla afgifter till Stadsposten och få äfven utbytas mot Stadspostens frimärken å andra värden.

§ 13. Försändelse skall vara försedd med fullständig och tydlig adress, som angifver icke allenast mottagarens namn och yrke, befattning eller titel, utan äfven gata, husnummer och trappa.

§ 14. Obeställbar försändelse eller sådan, som icke kan befordras, skall afgiftsfritt återsändas till afsändaren.

Lemnar försändelsens yttre icke säker upplysning om afsändarens namn, skall försändelsen upptagas å en förteckning, som i bokstafsordning angifver adressatens namn och adress samt för allmänheten hålles tillgänglig genom anslag å Stadspostens kontor.

Försändelser, som kvarligga efter utgången af kvartalet näst efter det, hvarefter de till Stadsposten ankommit, öppnas af Styrelsen för Aktiebolaget Stadsposten, hvarefter försändelserna återställas till de afsändare, som anträffas med ledning af de vid öppnandet vunnna upplysningarna.

De försändelser, som icke heller då kunna återställas, men innehålla föremål af värde kungöras tillika med ineliggande värden genom anslag i Stadspostens hufvudkontor. Sådana försändelser utlemnas endast mot qvitto. Efter ett års förlopp från försändelsens inlemningsdag upphör Stadspostens skyldighet att ansvara för värden af sådana försändelser.

Försändelse, som vid öppnandet icke innehållit något af värde och icke heller kan återställas till adressaten, varder ofördröjligen förstörd.

I Stockholms Adresskalender för år 1888 hade Stockholms Stadspost en tvåsidig annons — den andra sidan omfattade ett utdrag ur poststadgans 3:e till 14:e paragrafer och återges här.

Femtiosjunde årgången.

och utgivare: Ernst Beckman. Redaktionssekreterare: A. Jensling. Post- och telegrafadress endast: 21 82, till redaktionssekreteraren 35 80, och till kontoret 104 och 21 81. Redaktionsbyrå dagligen öppen kl. 9-3

Stadsposten.

a)
m.
mkolsbil
(5671)

36

m.
treckning,
elektriska
m.
(7772)

36

ter. Mu.
Frans.
Sallman
- 9 19

m. Lilla
Barber.
7-10

m. von
10 15

lång.

ridr.
e. m.
gång

7 10
pjäs.

text

7772

El.

st.

Cuba,
s.
l.
mer.

erett-

har med anledning af den stora tillströmning, som från den korresponderande all mänhetens sida egt rum redan från *Stadspostens* första början (den fjärde da gen och sedan dagligen hafva befordrats i det närmaste 2,000 bref pr dag), måst betydligt utvidga sin verksamhet. *Budens* antal är nu nära tredubbladt och *breflådornas* förmåga utvidgas till 5 gånger dagligen och komma dessa tider att framdeles än ytterligare utsträckas.

På samma gång en sådan inrättning, hvars omfattning är omöjlig att på för hand beräknas, måste anordnas om öfverensende för de bristfälligheter, som under de första första dagarna icke kunnat undvikas, vägar *Stadsposten* nu, sedan någon erfarenhet vunnits och buden blifvit öfvyde, tillförsäkra icke blott billig utan afven snabbe expedition.

Stadspostens portosatser äro pr försändelse:

För bref intill 125 gram (nära $\frac{1}{3}$ skälp).....	4 öre.
» brefkort	4 öre.
» korsband och öppna bref innehållande trecksaker, såsom cir- kular, amonsskott (adresskort), kallelse-bref, hydningskort, tidnin- gar o. s. v. intill 300 gram.....	3 öre.
» större partier korsband (efter öfverenskommelse å hufvud- kontoret).....	2 öre.
» mycket stora partier korsband utan adress (efter öfverenskommelse i hufvudkontoret).....	1 öre.
» paket: 10 öre för högst 1, 20 öre för högst 3 samt 30 öre för högst 5 kilogram.	

Paket mottagas tillredare endast å *Stadspostens* hufvudkontor.

Erläggas **expressavgift**, som för hvarje försändelse utgör 15 öre (utom belöpande porto), utsändes sådan **expressförsändelse** (vare sig bref, brefkort, korsband eller paket) med särskild lufv genast sedan densamma inkommit till hufvudkontoret.

Närmare underrättelser i **Stadspostens taxa**, som nu utkommit och tillhandahållas afgiftsfritt.

OBS! *Stadspostens Tidningstaxa för 1888*, hvilken utdelas afgiftsfritt, utkommer omkring den 20 December.

Förteckning å hittills **uppsatta breflådor** kommer att inom kort an-
nonseras.

Bref från allmänheten till *Stadsposten* äro fria från afgift och kunna jemväl sådana nedläggas i *Stadspostens* breflådor.

Mark allud noga, att *Stadspostens* breflådor äro gula, samt att **endast** *Stadspostens* frimärken kunna användas för försändelser, afsedda att be-
fordras genom *Stadsposten*.

Frimärken å valörerna 1, 2, 3, 4, 5 och 10 öre samt brefkort å 4 öre finnas till salu — 5 procents rabatt beräknas å hufvudkontoret vid köp för minst 5 kronor — i tidning-kontor, cigarr- och speciebodar m. fl. samt å

Stadspostens Hufvudkontor.

Clara Vestra Kyrkogata 3 A (ingång från Karduansmakargatan) smedt emot Centralpostkontoret. Öppet kl. 8 f. m. — 9 e. m.
(G. 25-35X1) Allm. telef. 68 58. Bell telef. 12 48. (7750)

Elektrisk belysning.

På det att utredning må kunna vinnas angående det verkliga behovet af elektrisk belysning inom Nedre Norrmalm eller det område, som begränsas af

En talande annons, införd i Aftonbladet den 14 december 1887.

(V. R. 1767X3)

Fredsgatan 13, 2 tr. upp.

(7772)

F

fort.

På

ning

V

Sver:
afkon:
3.60
frams:
vaka:
dare:
större

h
f
e
St

Från **Stadsposten.**

Stadspostens Tidningstaxa för 1888,

upptagande de aldra flesta af hufvudstadens tidningar och tidskrifter, har nu utkommit och **utdelas gratis** i Stadspostens **hufvudkontor, Klara Vestra Kyrkogata 3 A** (ingång från Karduansmakargatan), der äfven **prenumeration mottages** alla dagar kl. 8 f. m.—9 e. m.

Försändelser med påskrift att de innehålla

Nyårsönsknningar,

kunna nedläggas **när som helst under denna vecka** i **Stadspostens brevlådor**, men **afstämplas** och **befordras icke förr än på nyårsdagens förmiddag.**

(G. 26384X1) (8145)

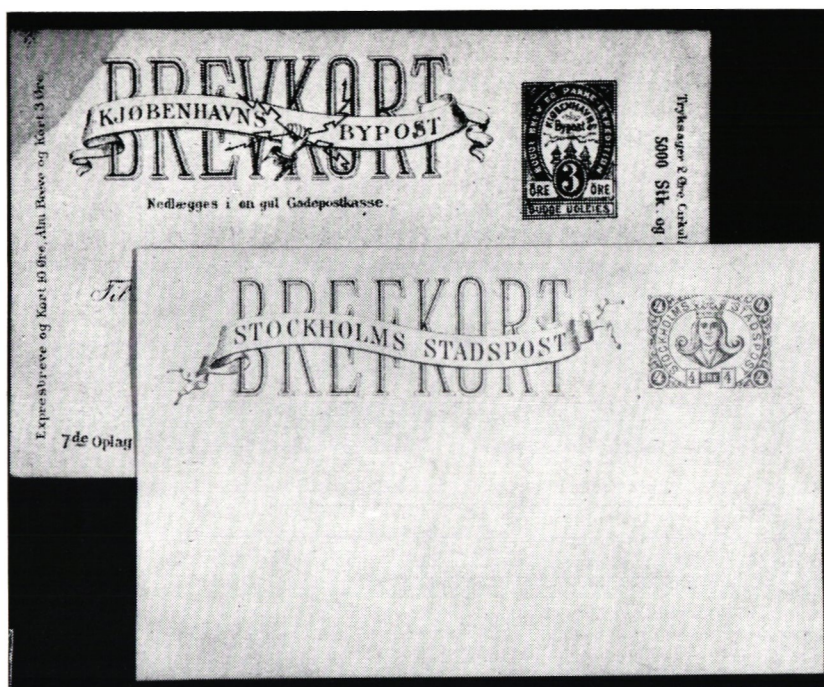
Då det gällde Nyårsönsknningar gav Stockholms Stadspost, som vi kan se av denna annons, en alldeles utmärkt service. Annonserna var införd den 27 december 1887.

Då det här skulle föra alltför långt att mer ingående söka förtälja om postens uppbyggnad, funktion, taxor etc. ber jag få hänvisa till en del illustrationsmaterial där inte minst Stadspostens annonser är nog så talande.

De frimärken som trycktes hos Ferslew & Co är filatelistiskt mycket intressanta, och genom de olika upplagorna berikades nyansfloran på ett enastående sätt. Och även de i Stockholm tryckta märkena, som togs i bruk i augusti 1888, har mycket att bjuda på av intresse i form av färger, pappersolikheter etc. Från Ferslew-tiden härstammar ytterst få provtryck, medan stockholmstryckeriet möjliggjort för filatelisterna att, om lyckan är bevågen, få med både tryckprov och provtryck i samlingarna.

Bland de dyrbaraste märkena från den tid Stockholms Stadspost existerade bör framhållas 1 öre och 2 öre av Ferslewtrycket med svenskt »Ö» i otandade tête-bêche-par med mellansteg samt 5 öre och 10 öre av samma utgåva otandade. Och även 3 öre otandat och 3 öre tandat, av samma serie hör till de märken, som är sällsynta.

Trots att antalet brev, som distribuerades av Stockholms Stadspost på sin tid var mycket stort — år 1888 var sålunda totala antalet försändelser hela 824.492 — finns i dag få brev bevarade. Varje brev är utan tvivel en filatelistisk raritet. Av stämplade »lösa» märken är endast

Kjøbenhavns Bypost fick i mycket utgöra »modell» då Anders Jeurling bygde upp organisationen för Stockholms Stadspost. Ja, t. o. m. brevkorten hade nära »släktskap», som man kan se av ovanstående bild.

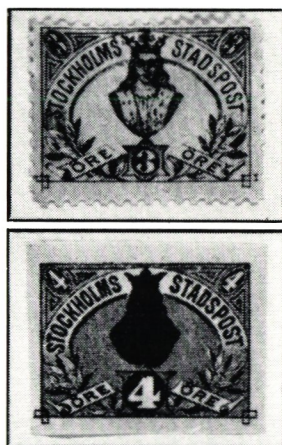
2 öre och 4 öre med svenskt »Ö» från Köpenhamnsutgåvan och 3 öre och 4 öre från Stockholmstrycket relativt lätta att få tag på. Speciellt värdefulla i begagnat skick är 5- resp. 10-öresmärkena med såväl svenskt som danskt »Ö», något som författaren kan intyga. Ett helt års köpannonser i fackpressen har resulterat i knappt ett tiotal tillskottsmärken till den egna samlingen.

Stockholms Stadspost gick även in för helsaker, och dessa kom flitigt till användning. Inte minst kortbreven blev populära. Flera företag fick eget tryck, något som ytterligare ökade reklamvärdet. Att Enskilda Banken använde sig av kortbrevsidén för bl. a. växelavier, visar hur användbar Stadsposten var, och hur dess idéer slog. Det dröjde förresten ej länge förrän även Postverket införde kortbreven. Stadspostens initiativ i Stockholm manade till efterföljd.

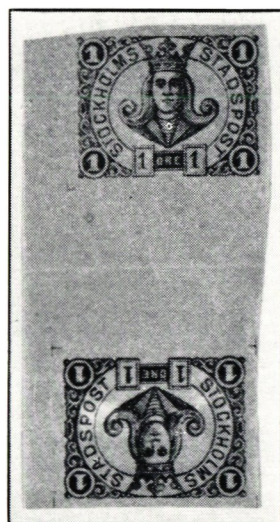
Stockholms Stadspost använde först gummistämplor såväl med som utan ram för makulering av märkena. Dessa svaga stämplor förslets

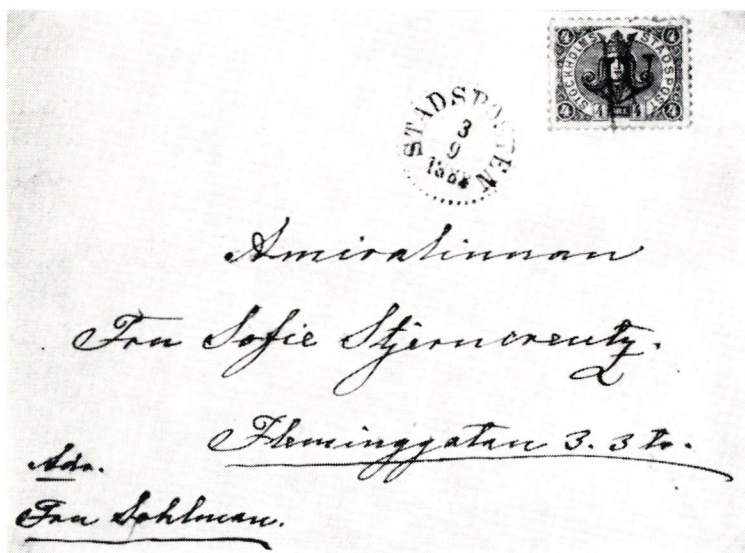
Frimärken, tryckta i Köpenhamn hos Ferslew & Co, med svenskt »ö» och med danskt »ø».

De i Stockholm tryckta märkena.

1 öre av köpenhamnstrycket (med svenskt ö) i unik tête-bêche-ställning med mellansteg.

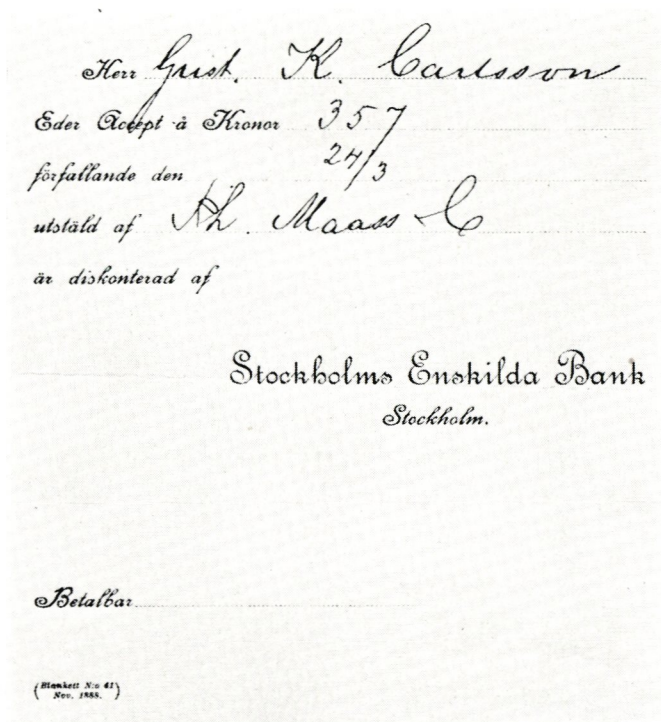

Få brev finns bevarade från den tid Stockholms Stadspost existerade.

Av de frimärken som utgavs av Stockholms Stadspost hör otandade av köpenhamns-trycket (med svenskt ö) till de värdefullaste — och detta gäller då speciellt 3-öres, 5-öres och 10-öres märkena.

dock snabbt och redan efter tre veckor måste man taga i bruk mer hållbara stämplat av metall, först runda stämplat i två typer med ordet Stadsposten samt datum, månad och år. Senare användes turstämplat, romerska siffror I, II, III, IV och V, och även dessa i två typer. Turstämplatarna användes då för makulering av själva märkena, medan den runda stämpeln vanligtvis anbragtes vid sidan om.

Ett kortbrev från Stockholms Enskilda Bank (där företaget har sitt eget tryck — ett gott reklamvärde) och där innehållet är en växelavi.

STADSPOSTENS SLUTNA BREFKORT.

Stadspostens Taxa:

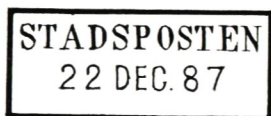
Bref, vägande högst 125 gr.	4 öre	Tidningar, cirkulär m. m. utan adress	1 öre
Brefkort	4 »	Tidningar med adress efter särskild öfverenskommelse.	
D o slutna (i partier å 25 st.) . . .	4 »	Paket vägande högst 1 kgr.	10 »
Öppna bref vägande högst 300 gr. . .	3 »	» » » 3 »	20 »
Trycksaker i partier om minst 1000 st. å högst 125 gr.	2 »	» » » 5 »	30 »
Varuprof, vägande högst 300 gr. . .	3 »	Ilgodspaket till järnvägen, oberoende af vigten	10 »
Stadspostens breflådor tömmas		Expressafgift (utom belöpande porto)	15 »
kl. 6 f. m.	kl. 8 f. m.	OBS! Å baksidan af detta omslag finnes uppgift å Stadspostens paketstationer.	
» 9 »	» 10.30 »		
» 12 midd. »	» 1.30 e. m. »		
» 3 e. m. »	» 4.30 »		
» 6 »	» 7.30 »		

Slutna brevkort kunna naturligtvis användas äfven såsom frankokuvert.

Uppgift å Stadspostens paketstationer.

Klara v. kyrkog. 3 A.	Stadspostens Hufvudk.
Arsenalgatan	I A. Lagerstedt & Johanson.
Jakobsgatan	14 J. Alfr. Carlzon.
Hamngatan	30 O. Olsson.
Drottninggatan	75 O. Feychting.
Regeringsgatan	45 Tidningskontoret.
d:o	77 Lorentz' filial.
Hötorget	6 Otto Pettersson.
Tegnérsgatan	16 E. Grönvall.
Observatorieg.	12 Moberg & C:o.
Nybrogatan	21 H. Prien.
Storgatan	25 C. L. Carlström.
Karlavägen	18 J. A. Flemming.
Engelbrektsg.	39 Arr. Flodin.
Stora Nygatan	8 H. Löfberg & C:o.
Järntorgsgatan	63 Hultström & Lindholm.
Hornsgatan	37 E. W. Spolander.
d:o	14 O. S. Lindqvist.
Götgatan	46 John Tibblin.
Handverkareg.	21 L. Flory & C:o.

Stadspostens initiativ att införa kortbrev blev mycket populärt. Kortbreven såldes såväl styckevis som i häften och så här såg häftets tryck ut på fram- och baksidan.

STADSPOSTEN

9 DEC 87
STOCKHOLM.

STADSPOSTEN

21 DEC. 87
Stockholm.

STADSPOSTEN

2 - JAN 88

STADSPOSTEN

14 MAR. 88
STOCKHOLM.

STADSPOSTEN

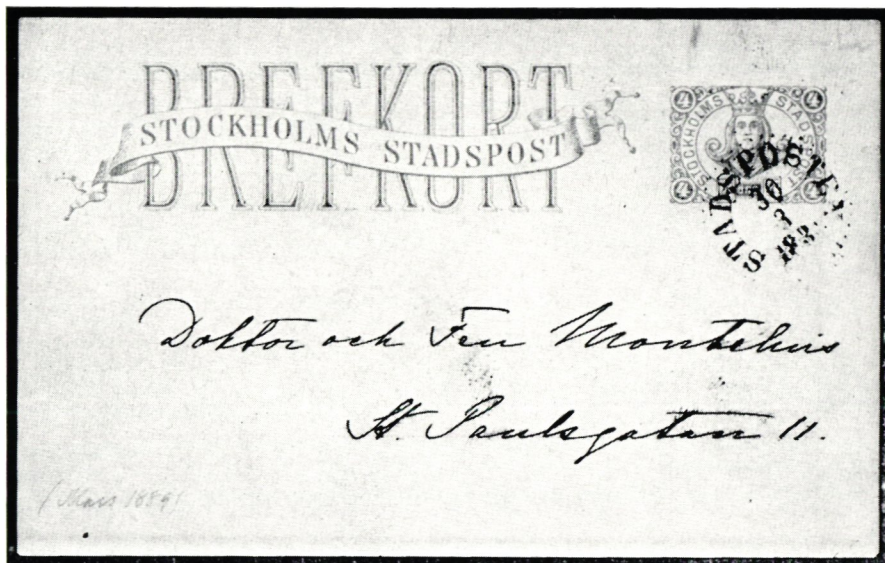
2 - JAN 88
STOCKHOLMS

Gummistämplar. Stämpeln längst ner till höger är felaktigt sammansatt.

Stålstämplat.

Ett förstadagsstämplat märke där gummistämpel med ram kommit till användning.

Stockholms Stadspost fick redan från början »vind i seglen» och det skulle ej dröja förrän närpå hela Stockholm kände till företagets existens. Många kända namn förekommer på de försändelser som sparats åt eftervärlden.

Bland dem som använde sig av Stockholms Stadspost kan, förutom stora företag som banker och försäkringsbolag, även nämnas åtskilliga föreningar (för kallelser till föreningsmöten etc.) Ja, att även stadens egna verk ofta tydde sig till Stadsposten, visar att man snart kunde räkna med nästan »hela Stockholm». Privatpersoner gynnade även Stockholms Stadspost i allt större utsträckning, privatposten fungerade ju alldeles utmärkt. Att man till nyåret 1888 befordrade tiotusentals nyårskort ger gott belägg härför.

Stockholms Velociped-Förening.

*Sista gemensamma utriden för året eger rum
Söndagen den 30 d:s. Samling vid gamla stallet kl.
9 förmiddagen.*

*Nytt stall, försedt med dusch, eldstad och gas-
ledning, är förhyrdt i huset N: 12 B Riddargatan
(i hörnet af Grefgatan), och kallas föreningen härmed till*

Allmänt sammanträde

derstädes Onsdagen den 3 Oktober kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Stockholm d. 28/9 1888.

*Såväl inom affärs- som föreningslivet blev Stadspostens tjänster gärna anlitade. Kort-
brev eller brevkort med trycket innehåll angående föreningsmöten etc. distribuerades
ofta. Så här kunde ett sådant föreningsmeddelande se ut.*

En av Stockholms Stadsposts brevlådor.

Mot slutet av verksamheten hade Stadsposten över 100 brevlådor uppsatta i stadens mer centrala delar, däremot ej i periferin. I debatten år 1888 påtalades även detta förhållande — att Aktiebolaget Stadsposten endast inriktade verksamheten på de delar av staden som »lönade sig» medan Postverket jämväl fick sköta lokalbrevbäringen i övriga delar av staden.

Att Postverket under de nära två år, som Stockholms Stadspost existerade, hade rätt mycket omak av Stadsposten är säkert. Inte bara att konkurrensen var stor — även brev i orätta lådor förekom och dessutom i stort antal. »Blandpost», där såväl Stadsposten som Postverket handhaft distributionen av samma försändelse var sålunda ej så ovanlig. I en annons som infördes i Aftonbladet den 22 februari 1888 kan läsas »... Bref med Stadspostens frimärke måste naturligtvis alltid nedläggas i Stadspostens (gula) brevlådor; i annat fall (d. v. s. då med Stadspostens frimärke försedt brev nedlägges i någon av k. postverkets brevlådor) får mottagaren betala den lösen (5 öre), som Stadsposten för sådant brev får erlægga till k. postverket ...»

Då Aktiebolaget Stadsposten inlett sin verksamhet med stor framgång blev den privata lokalbrevbäringen snart en riksdagsfråga. Debatten fördes intensivt och Stadspostens fortsatta existens stod på spel. I en

Av stor vikt var det att breven hamnade i rätta brevlådor — de gula. Ovan visas ett provtryck för ett kortbrev där uppmaningen »Nedlägges i en gul brevlåda» blivit alltför litet iögonenfallande. Det slutliga trycket — med ordet gul understreckat — visas även för jämförelsens skull.

monopollag, som trädde i kraft den 1 oktober 1889, tillerkändes Postverket uteslutande rätt till lokalbrevbäring av slutna brev. Då de slutna brevens antal var mycket stort hos Stadsposten (år 1888 utgjorde de 424.492) gav monopollagen nådastöten åt Stockholms Stadspost.

10/1023

Xeroxkopia

Kongl. Generalpoststyrelsen.

Utsändt den 12 NOV 1888

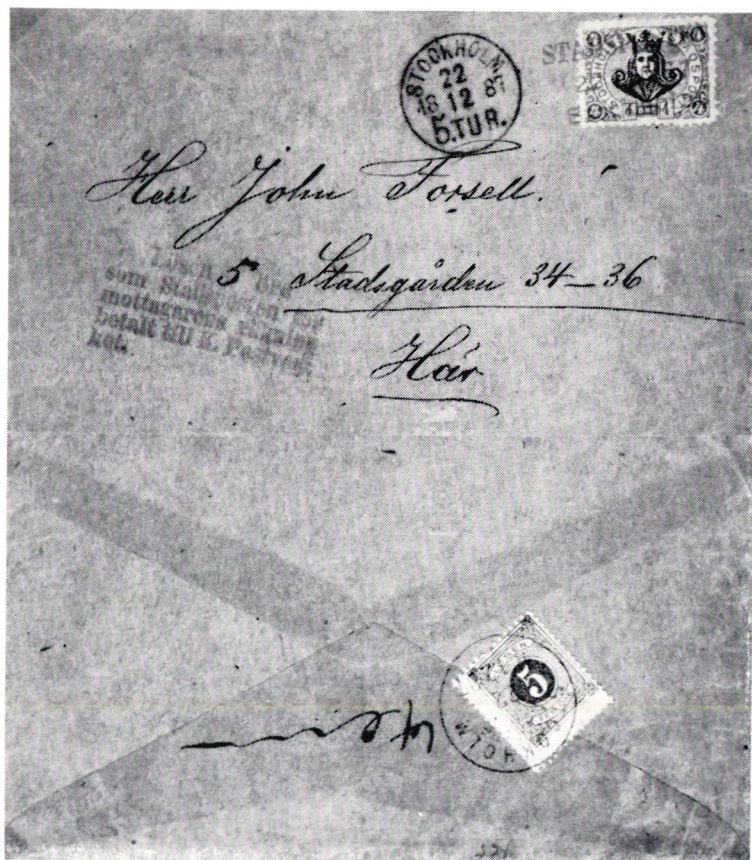
102.

Till Kongl. Generalpoststyrelsen.

Med anledning af en utrif aktie bolaget Stads
posten i underdänig skrift af den 18 juni inne-
varande år, öfver hvilken I den 3 innevarande
månad afgifvit infordradt underdänigt ut-
låtande, gjord framställning angående, blanda
annat, ersättning åt bolaget för den bindelse i
samband med ny lagstiftning om statens
postverks utskutande rätt att mot afgift be-
sörja regelbunden befordran af slutna bref af-
venom af brefkort, bolagets verksamhet skulle
kunna att upphöra, får jag härmed anmoda
Eders att till Kongl. Hof. inkomma med under-
dänigt utlåtande, hvarvid under nyss angifna
föresättning den af bolaget för dess rörelse an-
vända materiel eller större eller mindre del der-
af må kunna till fördel för postverket eller utan
större släpshet för detta verk af verket inlösas.
Stockholm den 12 November 1888.

J. E. S. S. S.

Frågan om inlösen av Stadspostens materiel upptogs redan efter riksdagsbehandlingen
på våren 1888.

Ett sällsynt »blandpostbrev».

Då nu Aktiebolaget Stadsposten den 1 oktober 1889 måste upphöra inlöste Postverket den materiel man kunde ha användning för — och däribland ingick även 103 brevlådor. Efter den 1 oktober 1889 riskerade man ej att breven lades fel, men de gula lådorna måste nu målas mörka för att kunna användas som Postverkets lådor. Först långt senare kom den gula färgen igen som Postverkets egen färg.

För Anders Jeurling var självfallet Stadspostens öde ett hårt slag. Han försökte få åtminstone några nådeår för företaget, som lovade så mycket redan vid starten och som utvecklades så väl. Men intet hjälpte. Stadspostens saga var all den 1 oktober 1889. Den dynamiske Jeurling

skulle dock snart få nya fält för sin verksamhetsiver, och två månader efter det Aktiebolaget Stadsposten slagit igen grundade han Stockholms-Tidningen.

Filatelistiskt sett blev den tid Stockholms Stadspost fanns till, alltså 6.12.1887—1.10.1889, ytterligt intressant. Företagets frankotecken användes utan tanke på spekulation. Att en sådan förgrundsman inom filatelin som Nils Strandell på sin tid intresserade sig mycket för den gamla privatposten är känt. Jag vill gärna sluta min lilla artikel med att återge vad direktör Strandell yttrade i ett föredrag år 1939 — senare även publicerat: »... Jag skulle här vilja draga en lans, som man säger, för det försummade svenska område, som de svenska privatpostföretagen inom våra landamären utgöra. Det förbises rätt allmänt, att intill den dag, den 1 oktober 1889, då Postverkets monopol infördes, de svenska stadspostmärkena voro fullt legala frankotecken för den verksamhet, för vilken de iordningsstälts.»